

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

Disputatio IV. De Causis Intrinsecis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

nec ad recipiendū aut producendum effectū, aliunde sufficienter receptum aut productum: nam præterquam quod hæc repugnātia non sit ex parte causarum, effectus, aut actionum, sed ex voluntate & lege Dei extrinseca tantum, de primo decreto est communis Patrum & Theologorum sensus, ne resurrectio mortuorum dicatur naturalis: ex nostra verò sententia, id non sequitur, neque ullus Theologorum somniavit Deum decrevisse non concurrere ad secundam receptionem, aut productionem totalem ejusdem rei; unde cum in eo nulla sit repugnātia naturalis, & videatur experientia docere id fieri naturaliter, non est, cur tale decretum hic opponatur & prætexatur.

cxix. Prosecutio alia probationis. Denique nulla est repugnātia ex parte actionum; nam essent à diversis principiis; sicut enim duæ actiones totales ad duos diversos effectus terminatæ, possunt esse ab uno principio; quia ad hoc nulla est repugnātia naturalis; ita duæ actiones totales à duobus principiis egressæ, possunt esse ad unum effectum, quia ad hoc non est major repugnātia naturalis, quàm ad illud, ergo, &c.

cxix. Nec dicas cum Oviedo loco citato, actiones totales ejusdem termini opponi in ordine ad terminum communem, ita scilicet, ut una non exigit esse præsentem aliā: nam in primis non est ratio cur potius opponantur in ordine ad terminum communem, quàm in ordine ad principium commune; si enim ita opponantur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem termini, ita etiam opponentur, ut una non possit esse præsentem aliā ejusdem principii: Deinde non magis opponuntur in ordine ad terminum communem, quàm duæ formæ totales substantiales in ordine ad materiam idem subjectum commune: Denique gratis dicitur opponi in ordine ad terminum communem, & ratio illius solida non est assignabilis, ut contendimus.

cxix. Obijcies 1°. *natura nihil agit frustra*; sed una actio totalis esset frustranea, ergo, &c.

cxix. Respondeo negando minorem, utilitas enim istius actionis sufficienter patet ex dictis Resolutione 1^a. num. 119.

cxix. Obijcies 2°. idem agens non potest diverso tempore eundem effectum producere, sed semper alium numero distinctum producit; ergo diversa agentia totalia simul applicata nequeunt eundem effectum per duas actiones totales producere: Probatur consequentia, quia magis conducit ad diversitatem effectus, diversitas agentis, quàm diversitas temporis, sicut agens magis influat, quàm tempus, ergo, &c.

cxix. Confirmatur, duæ causæ operantes in diversis locis, habent diversos effectus, ergo & illæ, quæ operantur in eodem loco.

cxix. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quod sicut experientia docet *simile non agere in prius simile*, sed semper ad assimilandum sibi passum agere, ita *simile prius*, non recipit simile, quod tunc fieret; quia tamen simile potest facere sibi simile, & si duo similia simul agant ut faciant sibi simile, prius simile non agit in simile, sed agit simile concomitanter, etiam simile concomitanter potest recipere simile.

Ad confirmationem,

cxix. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis etiam est, quod ex primo sequeretur effectum eundem esse debere in diversis locis, aut causas frequenter naturaliter agere in distans sine medio, quod ex secundo, sive ex consequentia illa, non sequitur.

cxix. Obijcies 3°. sicut naturaliter nequit produci idem effectus, Deo semper concurrente juxta naturæ exigentiam ad diversa individua; sic secundum eandem naturæ exigentiam Deus semper determinat nova agentia ad producenda diversa individua.

cxix. Respondeo negando consequentiam; quia licet qualibet causa, vel ex Dei decreto, vel ex se, dicatur determinata ad tot producendos novos effectus, quot novas productiones est determinata ponere; non ideo est determinata suos effectus sola ponere, ut patet, & contrarium convincunt nostræ supra allatæ probationes, pro casu quo simul duæ causæ totales ponuntur.

DISPUTATIO QVARTA.

De causis Intrinsicis.

DUBIUM I.

Quid causa intrinseca, & an detur.

I. Dico 1°. causa intrinseca est: quæ effectum causat, seipsam communicando, & cum tamquam partem ejus intrinsecam constituendo. Ita communiter.

RESOLUTIO II.

II. Dico 2°. nulla datur causa intrinseca. est contra omnes, quos legi; puto tamen eam debere esse omnium, qui docent totum non distinguere realiter intrinsece à suis partibus.

III. Probatur, quia, ut constat ex dictis, partes non sunt intrinsece toti, sed extrinsece tan-

tum fundamentaliter & objective ipsum constituunt: nec causa materialis est pars intrinseca formæ, quam materialiter causat; alioqui esset causa materialis suiipsius: nec causa formalis est pars intrinseca materiæ, quam causat formaliter; alioqui esset causa formalis suiipsius: nec causa efficiens est pars intrinseca sui effectus; alioqui idem esset causa efficiens suiipsius; sed nihil aliud suppetit, respectu cujus causa sit causa intrinseca, ergo, &c.

IV. Confirmatur evidenter, vel causa intrinseca, si detur; est intrinseca toti formaliter? & non sic, quia totalitas, ista utpote quædam plurium unitas, fundatur in conceptu unificante, haud secus quàm naturæ universalis unitas: vel toti materialiter? & non etiam sic, quia ut sic est materia, forma, unio, & nihil præterea, ut supra vidimus, partes

tes autem non ſibi invicem pars intrinſeca, ac proinde nec cauſa intrinſeca, ergo, &c. vide Reſol. 1^{am} Dub. ſequentis.

D V B I V M II.

Quid cauſa materialis & formalis.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°. cauſa materialis eſt, quæ communicat eſſe formæ ſuſtentando, vel ex qua educitur forma, ita ſcilicet ut eâ præciſe ceſſante, deſinat forma. pro quo vide dicta lib. 1°. Diſp. 3^a. Dub. 4°.

VI. Nec dicas Ariſtotelem hoc libro cap. 3°. illam aliter definire, videlicet *ex qua cum inſit, aliquid fit*; nam hæc coincidit cum noſtra, & illius ſenſus eſt, *ex qua aliquid fit*, id eſt, forma educitur, *cum inſit*, id eſt, cum forma ſit in illa tanquam ſubjecto educationis: unde *ly inſit*, non ſignificat idem, ac eſſe per modum partis intrinſecæ in composito; quia

ſic cauſa materialis non diſtingueretur à cauſa formali, ut conſideranti parebit, ac proinde neque ex hac definitione colligi poteſt Ariſtotelem agnoviſſe cauſam materialem eſſe cauſam intrinſecam compositi, in quibus multi decipiuntur.

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 2°. cauſa formalis eſt, quæ communicat eſſe denominatum ſubjecto, ſive denominando ſubjectum, vel quæ dat ſuam denominationem per modum actus potentiz. Hinc liquet cauſam formalem poſſe habere cauſalitatem in materiam, licet illa eſſet in genere effectus cauſæ materialis materiâ poſterior; nam cauſa formalis non debet eſſe prior ſuo effectui, ſed ſimul naturâ ſunt cauſa & effectus formalis, ſive forma educita & materia informata, ut ſupra vidimus. Ex his

VIII. Colliges cauſam materialem, & formalem, tam eſſe cauſas extrinſecas reſpectu ſuorum effectuum, quàm cauſam efficientem reſpectu effectus immanentis. pro qua ſit

DISPUTATIO QUINTA.

De Cauſa Efficiente.

D V B I V M I.

Quid Cauſa efficiens, & quoruplex.

R E S O L U T I O I.

I. Ico 1°. cauſa efficiens eſt, quæ communicat eſſe rei agendo, ſive per actionem realem: per *ly agendo* exclude inprimis cauſam materialem, quæ, ut ſupra explicuimus, communicat eſſe ſuſtentando ſine ullo influxu, etiam paſſivo, à ſe emanante; item cauſam formalem, quæ etiam ſine ullo influxu, & mediâ tantum unionem, communicat eſſe denominatum: denique finalem, quæ, non per actionem realem, ſed intentionalem, communicat eſſe.

II. Paulò aliter cauſam efficientem definit Ariſtoteles, videlicet, *id unde eſt primum mutationis principium*; ſed coincidit iſta cauſæ efficientis definitio cum noſtra, ſi ſub *ly primum* intelligatur ordine executionis, & per *ly mutatio*, intelligatur quælibet actio, tam creativa, quàmeductiva.

R E S O L U T I O II.

III. Ico 2°. cauſa efficiens dividitur 1°. variis modis Diſp. 3^a. Dub. 1°. re cenſitis; ſed præterea, in principalem & instrumentalem.

IV. Cauſa principalis, eſt, quæ habet virtutem productivam effectus minoris vel æqualis ſecum perfectionis, ut ignis reſpectu caloris, aut alterius ignis; Instrumentalis, eſt, virtus productiva effectus majoris perfectionis, vel indebiti, licet minoris perfectionis: ut calor reſpectu ignis, aqua baptiſmalis reſpectu gratiæ: alii paulò aliter cauſam instrumentalem accipiunt, 1°. pro omni cauſa ſubordinata,

quomodo omnis creatura dicitur Dei instrumentum: 2°. pro omni accidente diſponente ſubjectum ad recipiendam formam à cauſa principali producendam; neque his modis incongruè accipitur; quare etiam acceptionibus his pro occaſione uti poteris.

V. Adde, cauſam instrumentalem rectè assignari triplicem; unam artificialem; aliam naturalem; aliam ſupernaturalem: artificialis eſt, quæ ab arte, vel agente libero assumi ſolet ad aliquid efficiendum vi ſuz quantitatis & figure, ut malleus à fabro, ſigillum à Secretario: naturalis eſt, quæ vi ſua producit effectum majoris perfectionis: ſupernaturalis eſt, quæ ſupra vires nature ſuz elevata, effectum aliqui indebitum producit, ut aqua baptiſmalis gratiam.

D V B I V M II.

Quæ ſit cauſalitas cauſæ efficientis, & an ſit aliquid realiter diſtinctum à cauſa efficiente, termino, & omnibus ad agendum prærequisitis.

VI. Ante Reſolutionem ſuppono duplicem assignari debere cauſalitatem; in actu primo ſcilicet, & in actu ſecundo, ſicut assignatur duplex cauſa: uti enim cauſa in actu primo eſt cauſa potens operari, ita cauſalitas in actu primo eſt virtus, quâ cauſa conſtituitur potens operari: & uti cauſa in actu ſecundo eſt cauſa actu operans, ita cauſalitas in actu ſecundo eſt actio, ſeu operatio, à qua cauſa denominatur actu operans effectum. Hoc ſuppoſito, ſit

R E S O L U T I O II.

VII. Ico 1°. cauſalitas cauſæ efficientis in actu primo eſt virtus, quâ cauſa conſtituitur potens operari: in actu ſecundo, eſt actio à qua